

ומקשינן אשינוויין: **אי הכי**, פשיטא — **ומאי למימרא?**

ומשנינן: הכא מיירי שאחר שלקחו הנשים הקינין כאחד, הפרידו הנשים כל קן בפני עצמה על דעת שתהא אחת מהקן לעולה ואחת לחטאת [רש"ש], וסלקא דעתך אמינא שיהא חייב הכהן לעשות כל קן אחת לחטאת ואחת לעולה, כפי שקבעו הבעלים.

קא משמע לן דכיון דלא אקבעינהו בהדיא בשעת לקיחה לאמר: פרידה זו חטאת ופרידה זו עולה, אפילו קבעום אחר לקיחה יכול הכהן לעשות כמו שירצה, **וכדרב חסדא!**

דאמר רב חסדא: אין הקינין של כל מחוסר כפרה **מתפרשות** איזו עולה ואיזו חטאת,

אלא: או בשעת לקיחת בעלים, שיאמרו אז: זל-ב
זו אני לוקח לעולה וזו אני לוקח לחטאת,

או בעשיית כהן על המזבח אחת לחטאת ואחת לעולה.

אבל אם לקחום סתם ואחר כך קראו הבעלים עליהן שם, אין השם חל עליהן, ויכול הכהן לשנותן [ובמסכת יומא דריש לה רב חסדא מקרא].

יולדות או זבות, המביאות לכפרתן "קן" של שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה — שלקחו את קיניהן בעירוב [בשותפות, שלקחו ארבע עופות ולא פירשו בשעת לקיחה איזו מהן לזו ואיזו לזו, איזו לחטאת ואיזה לעולה], או שנתנו [דמי, הגירסא משניות] קיניהן לכהן, ולקח הוא עבורן ארבע עופות בשותפות.

דין הקינין הוא: איזהו מן הקינין שירצה כהן, יקריב עולה, אחת לשם זו ואחת לשם זו. ולא יזהה מן הקינין שירצה כהן, יקריב חטאת, אחת לשם זו ואחת לשם זו.

והשתא תיקשי, הא עולה שהוקרבה לשם בעלים אחר [ב"שינוי בעלים"] לא עלתה לבעלים לשם חובה, וחטאת שהוקרבה שלא לשם בעליה, פסולה.

ומדקא אמר רבי יוסי שמותר ליקח קיניהן בעירוב, על כרחך דסבר "יש ברירה", דאמרינן הוברר הדבר שזה העוף שהקריב לשמה של זו, שלה היא, ואין כאן שינוי בעלים. והיכי אמרת דסבר רבי יוסי אין ברירה? 114!

אמר ומשני רבה: התם — במשנה דשתי נשים — מיירי כשהתנו הנשים ביניהן שכל מי שיקריב הכהן לשמה, יהא שלה 115.

לחטאת ואיזו לעולה ואפילו בלי "ברירה", [וכדאמרינן בסמוך], "אבל אין לו רשות לפרש בשני קנין סתומין לשני בעלים, איזה קן יהא לרחל, ואיזה מהם יהא ללאה, אלא אם כן נתנו לו רשות, ובדין ברירה".

115. כן פירש רש"י. ותמהו התוספות: דמכל מקום היינו ברירה גמורה שתולה בדעת הכהן

ואמנם מרש"י כאן בעמוד ב' ד"ה רבי יוסי אומר חילל, נראה שלא חל כלל, שלא כדעת רש"י בחולין, וכן הוא פשוט לשון הברייתא לקמן, וצריך תלמוד.

114. וכתב הריטב"א: אף ש"קן סתומה" היינו שלא נתפרש איזו מן הפרידות לחטאת ואיזו לעולה, יכול הכהן לפרש בשעת עשייתו איזו

ברירה", והוברר הדבר שזו שנותן לחבירו, של חבירו היתה מתחילה, **דברי רבי יוסי**.

וחכמים אומרים: צריך לעשר! ד"אין ברירה", ויש לומר שזו שנותן לעם הארץ שלו היתה, ועכשיו הוא מוכרה לעם הארץ ולוקח חברתה — השייכת לעם הארץ — בתמורתה.

הרי חזינן דסבר רבי יוסי יש ברירה, ודלא כדאמר רבי יוסי בכרייתא דשני לוגין?!

ומשנינן: **איפוך** — בכרייתא דעם הארץ — דברי רבי יוסי ודברי חכמים, ולעולם קסבר רבי יוסי אין ברירה.

ואכתי תמהינן: **תא שמע: האומר מעשר שני שיש לי בביתי מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס, רבי יוסי אומר: מחולל, וכשתעלה הסלע בידו, אמרינן "יש ברירה" שזה הוא שחילל מעשר שני עליו.**

דאי אין ברירה לא אמר כלום, אלא אמרינן שסלע זו שעלתה בידו השתא, לא היה דעתו מתחלה לחלל עליה, "ואישתכח דקא אכיל מעשר שני בלא פדיה"¹¹⁶.

הרי חזינן דסבר רבי יוסי יש ברירה, ותיקשי אברייתא דשני לוגין?!

ואכתי תמהינן: וכי **סבר רבי יוסי אין ברירה**, כדמשמע מברייתא דהלוקח יין?!

אין "חבר" רשאי למכור לעם הארץ החשוד על המעשר דבר שאינו מתוקן. ואפילו שאינו טבל ודאי, אלא דמאי שנלקח מעם הארץ וחייבו חכמים לעשרו, אסור לחבר למוכרו לעם הארץ.

והתניא: עם הארץ שאמר לחבר שהיה הולך לשוק לקנות אצל עם הארץ אחר: קח גם לי אגודה אחת של ירק, או גלוסקא אחת, וכשם שאתה קונה בשבילך.

והלך החבר, וקנה שתי אגודות או שתי גלוסקאות בשבילו ובשביל עם הארץ, ולא פירש איזו בשבילו ואיזו לעם הארץ.

וקיימא לן שאין חבר רשאי למכור לעם הארץ החשוד על המעשר דבר שאינו מתוקן, וכגון אגודה זו, שהיא חייבת מדרבנן במעשר, כיון שנלקחה מעם הארץ.

ואפילו הכי, כשנותן החבר את אחת מן האגודות לעם הארץ, אין אנו אומרים שמא זו של החבר היא, ונמצא שנותן משלו לעם הארץ דבר שאינו מתוקן [ונוטל השניה בתמורתה], ויהא חייב לעשרה תחילה.

אלא **אינו צריך לעשר!** ומשום דאמרינן "יש

שאותו שיעשה יתברר שהוא שלה, דכיון דנתערבו הקינין אי אפשר כלל בלא ברירה?!

וראה היטב לשון רש"י בסוף ד"ה לאיזה, וצריך תלמוד. והוסיפו הראשונים [רבינו פרץ, רשב"א ריטב"א ור"ן]: שאין לומר "שכל מי שיקריב הכהן לשמה יהא שלה, כי חברתה נותנת לה זכות שהיה לה בקן ההוא, בשעת הקרבה; דאם כן הוה ליה כאילו נשתתפה עמה באותו

קרבן, וקיימא לן שאין אדם מוכר עולתו ולא חטאתו, לשון ריטב"א. וראה מה שכתב הרש"ש בביאור דברי רש"י. וראה מה שביארו התוספות והראשונים דברי הגמרא.

116. לשון רש"י. והיינו כהשיטה שאם אין ברירה לא חל כלל החילול, וכמו שנזכר לעיל.

ואלא תאמר לפרש: **דליכא** בכיס אלא **חדא** וחילל החילול "דכיון דאין שם אלא היא מינכרא מילתא" [רש"י].

הא נמי תיקשי: **דמאי** האי דאמרינן בברייתא סלע חדשה "שתעלה" בידי מן הכיס, והרי כיון שאין אחרת חדשה בכיס, הא בעודה בתוך הכיס יכול לחלל עליה לגמרי, [ריטב"א]?

ומפרשינן: דלעולם מיירי בדליכא אלא **חדא**, ומשום הכי חילל! והא דקתני "תעלה", אינו אלא משום **דאיירי דתני רישא: "תעלה"**, **תנא בסיפא נמי: "תעלה"**¹¹⁷.

אמר ליה רבא לרב נחמן: מאן האי תנא [מי הוא התנא] דברייתא דמייתינן בסמוך, דמוכח מדבריו דסובר **דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה?**

כלומר: תמה היה רבא על חידוש זה?!

דתניא: אמר לחמשה בני אדם: הריני מערב על [עבור] איזה מכם שארצה, שאם רציתי קודם הליכתו שיהא העירוב עבורו ובשבילו, ילך, ואם לא רציתי, לא ילך.

דין העירוב: אם רצה **מבעוד יום**, ונמצא שבשעת קנית העירוב כבר מבורר למי קונה העירוב, **עירובו עירוב למי שרצה**.

אבל אם רצה **משחשיכה**, אין אומרים שהוברר הדבר שבשעת קנית העירוב היה דעתו לזה, אלא **אין עירובו עירוב**, דדילמא בבין השמשות לא היה דעתו לזה.

ומשינינן: **איפוך** — דברי רבי יוסי עצמם — **ואימא: רבי יוסי אומר לא חילל, כיון דסבר אין ברירה**.

ותמהינן אשינויין דמשינינן לעיל והכא "איפוך" מכח סתירת הברייתא דשני לוגין: **ומאי חזית דאפכת תרתי מקמי חדא** [ומה ראית להפוך שתי ברייתות מכח ברייתא אחת]?

איפוך חדא ברייתא דשני לוגין — ותימא: דרבי יוסי מתיר לשתות על סמך ברירה — **מקמי תרתי ברייתות הנזכרות**, דמוכח דרבי יוסי סבר יש ברירה?!

ומשינינן: **הא ברייתא דחילול מעשר ודאי איפכא תניא**, דמיניה וביה הוא דצריך להפכה.

דקתני סיפא דההיא ברייתא: ומודה רבי יוסי, באומר: מעשר שיש לי בתוך ביתי יהא מחולל על סלע חדשה שתעלה בידי מן הכיס, שחילל [ובסמוך מפרשינן לה].

ומדקאמר הכא בסיפא: שחילל מכלל, דהתם ברישא: לא חילל, וכדאפכינן לדברי רבי יוסי.

והשתא מפרשינן לסיפא דברייתא: **האי סלע חדשה שמחלל עליה היכי דמי?**

אי דאיכא בכיס תרתי ותלת סלעים חדשים, ועל כרחך טעמא משום דיש ברירה, תיקשי: והא **היינו קמייתא** [גוונא דרישא] דאמרינן, דכיון דאין ברירה לא חילל, ומאי טעמא אמרת בסיפא דחילל על סמך ברירה?!

117. וחיודשא דהך סיפא הוא: דלא גזרינן היכא דליכא אלא **חדא** בכיס, אטו היכא דאיכא תרתי או תלת, ריטב"א.

וחזינן דאף לענין תחומין דרבנן לא סמכינן אברירה, ומי הוא תנא זה?!

אישתיק רב נחמן, ולא אמר ליה לרבא ולא מירי!

ותמהינן ארב נחמן: **ולמא ליה לרבא**, דהאי תנא דברייתא, **תנא דבי איזו הוא** — דהיינו רבי יהודה — דאיהו הא סבר דבעירובי תחומין לא סמכינן אברירה?!

ומשנינן: דרב נחמן **לא שמייע ליה ברייתא דבי איזו**¹¹⁸.

רב יוסף אמר: וכי תנאי דפליגי בהך מילתא אם סמכינן אברירה בדרבנן, **שקלת מעלמא** [מעלים אתה מן העולם]?!
תנאי היא דפליגי בה!

דתנאי: מי שנתן עירובו בסוף אלפיים אמה במקום המשתמר לאורך ימים, ואמר: **הריני מערב לשבתות של כל השנה**. כלומר: לאחד מכל שבתות השנה [מאירין], **שאם רציתי** — שיחול העירוב לאותה שבת — **אלך על סמך העירוב**, חוץ לתחום. ואם **לא רציתי לא אלך** אלא אהיה כבני עירי.

דין העירוב: אם **רצה מבעוד יום** והוברר בשעת חלות העירוב שחל העירוב, לכולי עלמא **עירובו עירוב**.

אבל אם רצה רק **משחשיכה** אחר זמן חלות העירוב:

רבי שמעון אומר: עירובו עירוב דיש ברירה, דבין השמשות דעתיה הכי הוה.

וחכמים אומרים: אין עירובו עירוב, דאין ברירה¹¹⁹.

וקא מסיים רב יוסף למילתיה: הלוא תיקשי: **והא שמעינן לרבי שמעון דלית ליה ברירה** בכרייתא דשני לוגין, **וקשיא דרבי שמעון אדרבי רבי שמעון?**

אלא, על כרחך, **איפוך** דברי רבי שמעון וחכמים. ורבי שמעון הוא דאמר דאינו עירוב, כיון דלית ליה ברירה אפילו בדרבנן, וחכמים פליגי עליה.

והשתא אשכחן תנא הידוע בשמו דלית ליה ברירה אפילו בדרבנן ואשכחן נמי, דאיכא מאן דפליגי עליה. [נתבאר על פי תוספות וריטב"א, וראה גאון יעקב].

ותמהינן: **מאי קשיא** מדרבי שמעון אדרבי שמעון?!

דילמא כי לית ליה לרבי שמעון ברירה — וכדאמר בכרייתא דשני לוגין — **בדאורייתא. אבל בדרבנן אית ליה?**

118. וביאר רש"י: דהא דלא מייתי מכל הנך ברייתות דלעיל שמצינו תנאים סוברים שאין ברירה; היינו משום דכולהו לענין דינא דאורייתא הם שנויים. וביאור דבריו: שמתנא דאגודה של ירק — דאמרינן לעיל דרבי יוסי הוא — אף דהוא לענין דמאי דרבנן, לא מצי לאתויי הכא. ומשום שיש לה עיקר מן התורה,

119. ובהנך חכמים לא סגי לעניננו, כיון שלא נתפרש מי הם, ואנו רצוננו לידע מי הוא אותו תנא שסובר כן, תוספות וריטב"א.

ומשנינן: **קסבר רב יוסף** [הב"ח ומהרש"ל אינם גורסים **רב יוסף**]: **מאן דאית ליה ברירה לא שנא בדאורייתא לא שנא בדרבנן אית ליה.**

ומאן דלית ליה ברירה, לא שנא בדאורייתא ולא שנא בדרבנן לית ליה ברירה¹²⁰.

רבא אמר לשנויי הא דמקשינן מדרבי שמעון דתרומת שני לוגין אדרבי שמעון דעירוב:

הא דאסר רבי שמעון בברייתא דשני לוגין לאו משום דסבר אין ברירה, אלא סבר יש ברירה, ו**שאני התם** — גבי תרומת שני לוגין — דכיון דקרייה רחמנא לתרומה "ראשית" [כדכתיב: "ראשית" דגנך תירושך ויצהרך תתן לו], **בעינן ראשית ששייריה ניכרין** "שתהא מובדלת תרומה משייריה בשעה שקורא עליה שם, שתהא היא נראית ראשית ואלו שייריה" [רש"י], ולהכי לא חייל התרומה בהיא דשני לוגין, דכיון דאי אפשר לידע בשעת קריאת שם איזו היא תרומה ואיזו שייריה, אין זה ראשית ששייריה ניכרין.

אמר תמה ליה אביי: אלא מעתה, דאמרת בטעמא דרבי שמעון דלא חשיב תרומה, הוא משום שאין שייריה ניכרין בשעת קריאת שם, ואף שניכרין הן לאחר זמן, לא הוי תרומה: היו לפניו שני רמונים של טבל, ואמר: אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה, ואם לא ירדו גשמים היום, יהא זה [האחר] תרומה על זה.

האם **הכא נמי** נאמר, כיון שאי אפשר לידע

בשעת קריאת שם איזו היא התרומה ואיזו שייריה, הרי בין ירדו גשמים בין לא ירדו, נאמר **דאין בדבריו כלום?**

וכי תימא אין הכי נמי דלא הוי תרומה, והתנן דהוי תרומה.

דתנן: מי שאמר: **תרומת הכרי הזה וכן מעשרותיו של הכרי הזה, יהיו בתוכו** [באמצעיתו].

או שהיה לפניו כרי של מעשר ואמר: **תרומת מעשר זה בתוכו.**

רבי שמעון גופיה **אומר: קרא השם** [חלה התרומה].

ואף שאין ידוע איזה פירות שבאמצעיתו הוי תרומה, ואין שייריה ניכרין בשעת קריאת שם.

ומשנינן: **שאני התם דאיכא שיירים פכיביו** של הכרי שהם ניכרין שאינן תרומה שהרי אינן באמצעיתו, וסגי בהכי.

ואיבעית אימא, שינויא אחרינא אהא דמקשינן מרבי שמעון דשני לוגין דאוסר ומשום דסבר אין ברירה, ארבי שמעון דעירוב לכל השנה.

לעולם סבר רבי שמעון יש ברירה. וטעמא דאסר בשני לוגין לאו משום דלית ליה ברירה לכשיפריש, אלא מדרבנן הוא דאסרוה, **ובדקתני טעמא** בסיפא דההיא ברייתא, דקתני:

120. ראה היטב בתוספות ד"ה אלא, ובמהרש"ל על דבריהם. ובדברי הגאון יעקב בענין זה.